

UNIA EUROPEJSKA

PARLAMENT EUROPEJSKI

RADA

**Bruksela, 29 kwietnia 2021 r.
(OR. en)**

**2018/0209 (COD)
LEX 2072**

PE-CONS 14/21

**ENV 175
CLIMA 56
ENER 91
CADREFIN 145
CODEC 431**

**ROZPORZĄDZENIE
PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
USTANAWIAJĄCE PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ ŚRODOWISKA I KLIMATU (LIFE)
I UCHYLAJĄCE ROZPORZĄDZENIE (UE) NR 1293/2013**

**ROZPORZĄDZENIE
PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2021/...**

z dnia 29 kwietnia 2021 r.

**ustanawiające Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE)
i uchylające rozporządzenie (UE) nr 1293/2013**

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 192 ust. 1,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów²,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą³,

¹ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 226.

² Dz.U. C 461 z 21.12.2018, s. 156.

³ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 17 kwietnia 2019 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz stanowisko Rady w pierwszym czytaniu z dnia 16 marca 2021 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym). Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia ... (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym).

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Ustawodawstwo i polityki Unii w zakresie środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych zapewniły znaczną poprawę stanu środowiska. Główne wyzwania związane ze środowiskiem i klimatem wciąż jednak pozostają aktualne, a zaniechanie działań w tym zakresie będzie miało poważne negatywne skutki dla Unii oraz dobrostanu jej obywateli.
- (2) Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE), ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013¹ na lata 2014–2020, jest najnowszym z wprowadzanej od 1992 r. serii programów Unii wspierających realizację priorytetów ustawodawstwa i polityki w dziedzinie środowiska i klimatu. LIFE został pozytywnie oceniony w ramach niedawnej oceny śródkresowej, która wykazała, że program staje się coraz bardziej skuteczny, wydajny i adekwatny. Realizację programu LIFE 2014–2020 należy zatem kontynuować z pewnymi modyfikacjami, które zostały zidentyfikowane w ocenie śródkresowej oraz późniejszych ocenach. W związku z powyższym należy ustanowić Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE (zwany dalej „programem LIFE”) na okres siedmiu lat w celu dostosowania czasu jego trwania do okresu obowiązywania wieloletnich ram finansowych określonych w rozporządzeniu Rady (UE, Euratom) 2020/2093².

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 614/2007 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 185).

² Rozporządzenie Rady (UE, Euratom) 2020/2093 z dnia 17 grudnia 2020 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 (Dz.U. L 433I z 22.12.2020, s. 11).

- (3) Dążąc do osiągnięcia celów i wartości docelowych Unii określonych w ustawodawstwie, polityce, planach – w szczególności celów określonych w komunikacie Komisji z dnia 11 grudnia 2019 r. w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu (zwanym dalej „Europejskim Zielonym Ładem”) – zobowiązaniach międzynarodowych Unii w zakresie środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych program LIFE powinien przyczyniać się do sprawiedliwej transformacji w kierunku zrównoważonej, energooszczędnej, opartej na energii ze źródeł odnawialnych, neutralnej dla klimatu i odpornej na zmianę klimatu gospodarki o obiegu zamkniętym, ochrony, odbudowy i poprawy jakości środowiska, w tym powietrza, wody i gleby, oraz zdrowia, a także do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, także poprzez wspieranie wdrażania sieci Natura 2000 i zarządzania nią oraz zwalczanie degradacji ekosystemów, w drodze bezpośrednich interwencji albo działania na rzecz włączenia tych celów do innych polityk. Program LIFE powinien także przyczyniać się do realizacji ogólnych programów działania przyjętych zgodnie z art. 192 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), takich jak 7. program działań w zakresie środowiska¹ i wszelkie kolejne unijne programy działań w zakresie środowiska.

¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1386/2013/UE z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2020 r. „Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety” (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 171).

- (4) Unia z zaangażowaniem kształtuje swoją kompleksową odpowiedź na cele zrównoważonego rozwoju Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych, w których podkreślono nierozzerwalny związek między zarządzaniem zasobami naturalnymi w celu zapewnienia ich długoterminowej dostępności a usługami ekosystemowymi, i ich związkiem zarówno ze zdrowiem ludzi, jak i zrównoważonym wzrostem gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu. W tym kontekście program LIFE powinien odzwierciedlać zasady solidarności wnosząc jednocześnie istotny wkład zarówno w rozwój gospodarczy, jak i w spójność społeczną.
- (5) Aby promować zrównoważony rozwój, przy określaniu i wdrażaniu wszystkich strategii politycznych i działań Unii należy uwzględniać wymogi ochrony środowiska i klimatu. Należy zatem wspierać synergie i komplementarność z innymi unijnymi programami finansowania, między innymi przez ułatwianie finansowania działań, które uzupełniają strategiczne projekty zintegrowane i strategiczne projekty przyrodnicze, a także wspierają upowszechnianie i powielanie rozwiązań opracowanych w ramach programu LIFE. Aby wyeliminować ryzyko podwójnego finansowania niezbędna jest koordynacja. Komisja i państwa członkowskie powinny podjąć kroki w celu uniknięcia nakładania się obowiązków administracyjnych i obciążenia administracyjnego beneficjentów projektów, wynikających ze zobowiązań sprawozdawczych w zakresie różnych instrumentów finansowych.

- (6) Program LIFE powinien przyczyniać się do zrównoważonego rozwoju i osiągnięcia celów i wartości docelowych określonych w ustawodawstwie, strategiach, planach i zobowiązaniach międzynarodowych Unii w zakresie środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych, w szczególności w odniesieniu do Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych, Konwencji o różnorodności biologicznej¹ i porozumieniu paryskim przyjętym w ramach Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu² (zwanym dalej „porozumieniem klimatycznym z Paryża”) oraz, między innymi, Konwencji o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska³ (zwanej dalej „konwencją z Aarhus”) opracowanej przez Europejską Komisję Gospodarczą ONZ (EKG ONZ), Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości opracowanej przez EKG ONZ, oenietowskiej Konwencji bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, oenietowskiej konwencji rotterdamskiej w sprawie procedury zgody po uprzednim poinformowaniu w międzynarodowym handlu niektórymi niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i pestycydami oraz oenietowskiej Konwencji sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych.
- (7) Unia przywiązuje dużą wagę do trwałości wyników projektów finansowanych przez program LIFE i zdolności do zabezpieczenia i utrzymania tych wyników po realizacji projektu, między innymi przez kontynuację projektów lub przez powielanie lub transfer rezultatów.

¹ Decyzja Rady 93/626/EWG z dnia 25 października 1993 r. dotycząca zawarcia Konwencji o różnorodności biologicznej (Dz.U. L 309 z 13.12.1993, s. 1).

² Dz.U. L 282 z 19.10.2016, s. 4.

³ Dz.U. L 124 z 17.5.2005, s. 4.

- (8) Do spełnienia zobowiązań Unii wynikających z porozumienia klimatycznego z Paryża konieczne jest przekształcenie Unii w zrównoważone społeczeństwo funkcjonujące w gospodarce o obiegu zamkniętym, energooszczędne, wykorzystujące energię ze źródeł odnawialnych, neutralne dla klimatu i odporne na zmianę klimatu. Takie przekształcenie wymaga z kolei podejmowania działań – ze szczególnym uwzględnieniem sektorów, które w największym stopniu przyczyniają się do obecnych poziomów emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń – propagujących efektywność energetyczną i energię ze źródeł odnawialnych, a także wnoszących wkład w realizację ram polityki klimatyczno-energetycznej na okres do 2030 r. i zintegrowanych krajowych planów państw członkowskich w dziedzinie energii i klimatu, a także w realizację unijnej długoterminowej strategii w dziedzinie klimatu i energii, zgodnie z celami długoterminowymi zapisanymi w porozumieniu klimatycznym z Paryża. Program LIFE powinien również obejmować środki przyczyniające się do realizacji unijnej polityki przystosowania się do zmiany klimatu w celu zmniejszenia wrażliwości na niekorzystne skutki zmiany klimatu.

- (9) Projekty w ramach podprogramu „Przejsie na czystą energie” programu LIFE powinny skupiac sie na budowaniu potencjalu i rozpowszechnianiu wiedzy, umiejetnosci i innowacyjnych technik, metod i rozwiazań sluzących osiagnięciu celów ustawodawstwa i polityk Unii w zakresie przechodzenia na energie ze źródeł odnawialnych i większą efektywność energetyczną. Takie budowanie potencjalu i rozpowszechnianie są zazwyczaj działaniami koordynacyjnymi i wspierającymi o wysokiej wartości dodanej na poziomie Unii, które mają na celu zniesienie barier rynkowych utrudniających społeczno-gospodarcze przejście na zrównoważoną energie i obejmują głównie podmioty małe i średniej wielkości, jak również wiele podmiotów, w tym lokalnych i regionalnych organów publicznych oraz organizacji nienastawionych na zysk. Takie działania przynoszą wiele dodatkowych korzyści, takich jak walka z ubóstwem energetycznym, poprawa jakości powietrza w pomieszczeniach, redukcja lokalnych zanieczyszczeń dzięki poprawie efektywności energetycznej oraz zwiększeniu wykorzystania rozproszonych odnawialnych źródeł energii, a także przyczynianie się do pozytywnych lokalnych skutków gospodarczych i zwiększenia wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu.

- (10) Aby przyczynić się do łagodzenia zmiany klimatu i realizacji międzynarodowych zobowiązań Unii w odniesieniu do dekarbonizacji, należy przyspieszyć transformację sektora energii. Do podprogramu „Przejdźcie na czystą energię” programu LIFE powinny zostać włączone działania na rzecz budowania potencjału wspierające efektywność energetyczną i energię ze źródeł odnawialnych, finansowane do 2020 r. w ramach programu „Horyzont 2020”¹ ponieważ ich celem nie jest finansowanie doskonałości i generowanie innowacji, lecz ułatwienie upowszechniania dostępnych już technologii w zakresie energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej, które przyczynią się do łagodzenia zmiany klimatu. Program LIFE powinien angażować wszystkie zainteresowane strony i sektory biorące udział w przechodzeniu na czystą energię. Włączenie do programu LIFE takich działań na rzecz budowania potencjału stwarza możliwości wytworzenia synergii między podprogramami i zwiększa ogólną spójność unijnego finansowania. Należy zatem gromadzić i rozpowszechniać dane dotyczące upowszechniania istniejących rozwiązań w zakresie badań naukowych i innowacji w projektach programu LIFE, w tym dane pochodzące z programu „Horyzont Europa” ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/...²⁺ (zwanego dalej „programem »Horyzont Europa«”) i poprzedzających go programów.

¹ Decyzja Rady 2013/743/UE z dnia 3 grudnia 2013 r. ustanawiająca program szczegółowy wdrażający program „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) i uchylająca decyzje 2006/971/WE, 2006/972/WE, 2006/973/WE, 2006/974/WE i 2006/975/WE (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s 965).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/... z dnia ... ustanawiające program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1290/2013 i (UE) nr 1291/2013 (Dz.U. L ...).

⁺ Dz.U.: proszę wstawić w tekście numer rozporządzenia zawartego w dokumencie ST 7064/20 (2018/0224(COD)) oraz numer, datę, autorów, tytuł i odniesienie do Dz.U. tego rozporządzenia w przypisie.

- (11) W ocenie skutków towarzyszących wnioskowi Komisji w sprawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2008¹, która zmieniła dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE² stwierdzono, że realizacja unijnych celów w dziedzinie energii na 2030 r. będzie wymagała dodatkowych inwestycji w wysokości 177 mld EUR rocznie w okresie od 2021 do 2030. Największe braki odnoszą się do inwestycji w dekarbonizację budynków w celu zwiększenia efektywności energetycznej i użycia małoskalowych odnawialnych źródeł energii, w przypadku których kapitał powinien być kierowany w stronę projektów o wysoce rozproszonym charakterze. Jednym z celów podprogramu „Przejsie na czystą energię”, który obejmuje efektywność energetyczną i szybkie wprowadzanie energii ze źródeł odnawialnych, jest budowanie potencjału w zakresie tworzenia i agregacji takich projektów, co pomaga jednocześnie w absorpcji środków z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz pełnieniu roli katalizatora dla inwestycji w energię ze źródeł odnawialnych i efektywność energetyczną, w tym z wykorzystaniem instrumentów finansowych przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) 2021/...³⁺.
- (12) Program LIFE jest jedynym programem ukierunkowanym konkretnie na działania na rzecz środowiska i na rzecz klimatu, w związku z czym odgrywa kluczową rolę we wspieraniu wdrażania ustawodawstwa i polityk Unii w tych obszarach.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2002 z dnia 11 grudnia 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 210).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 1).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/... z dnia... ustanawiające Program InvestEU i zmieniające rozporządzenie (UE) 2015/2017 (Dz.U. L ...).

⁺ Dz.U: proszę wstawić w tekście numer rozporządzenia zawartego w dok. PE-CONS 74/20 (2020/0108(COD)) oraz numer, datę, autorów, nazwę i odniesienie do Dz.U tego rozporządzenia w przypisie.

- (13) Dzięki synergii z programem „Horyzont Europa”, podczas procesu strategicznego planowania badań i innowacji w ramach tego programu łatwiejsze powinno być zidentyfikowanie i ustalenie potrzeb w zakresie badań i innowacji w odniesieniu do podejmowania wyzwań w zakresie środowiska, klimatu i energii w Unii. Program LIFE powinien nadal pełnić rolę katalizatora we wdrażaniu ustawodawstwa i polityk Unii w zakresie środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych, w tym poprzez uwzględnianie i stosowanie wyników badań i innowacji realizowanych w ramach programu „Horyzont Europa” oraz pomoc we wprowadzaniu ich na większą skalę, jeżeli mogą one pomóc rozwiązać problemy związane ze środowiskiem, klimatem lub transformacją energetyczną. Europejska Rada ds. Innowacji w ramach programu „Horyzont Europa” może zapewnić wsparcie w zintensyfikowaniu rozwoju i komercjalizacji nowych przełomowych rozwiązań, które mogą pojawić się w wyniku realizacji projektów LIFE. Podobnie uwzględnić należy synergie z funduszem innowacyjnym w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji, ustanowionym na mocy dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady¹.
- (14) Działanie, które otrzymało wkład z programu LIFE, powinno móc również otrzymywać wkład z innych programów unijnych, pod warunkiem że takie wkłady nie pokrywają tych samych kosztów. Działania, które otrzymują finansowanie skumulowane z różnych programów unijnych powinny być poddawane tylko jednemu audytowi i w taki sposób, aby obejmował on wszystkie przedmiotowe programy unijne oraz mające do nich zastosowanie przepisy.

¹ Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE (Dz.U. L 275 z 25.10.2003, s. 32).

- (15) W komunikacie Komisji z dnia 3 lutego 2017 r. pt. „Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska UE – Wspólne wyzwania i jak łączyć wysiłki by uzyskać lepsze wyniki” stwierdzono, że należy poczynić znaczny postęp, aby przyspieszyć wdrażanie unijnego dorobku prawnego w obszarze środowiska i w większym stopniu włączać cele środowiskowe i klimatyczne do innych polityk i integrować je z tymi politykami. Program LIFE powinien zatem pełnić rolę katalizatora w podejmowaniu systemowych wyzwań horyzontalnych, a także usuwaniu podstawowych przyczyn niedociągnięć we wdrażaniu, które zidentyfikowano w przeglądzie wdrażania polityki ochrony środowiska, oraz w osiąganiu wymaganych postępów poprzez opracowywanie, testowanie i powielanie nowych podejść; wspieranie tworzenia, monitorowania i przeglądu polityki; usprawnianie zarządzania w dziedzinach środowiska, zmiany klimatu oraz pokrewnych dziedzinach związanych z transformacją energetyczną, w tym przez zwiększanie zaangażowania zainteresowanych stron na wszystkich poziomach, budowanie potencjału, działania komunikacyjne i kampanie informacyjne; uruchamianie inwestycji pochodzących z unijnych programów inwestycyjnych lub innych źródeł finansowania oraz poprzez wspieranie działań mających na celu pokonywanie różnych przeszkód w skutecznej realizacji kluczowych planów wymaganych w ustawodawstwie dotyczącym ochrony środowiska.

- (16) Zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej oraz degradacji ekosystemów, także w ekosystemach morskich, wymaga wsparcia na rzecz opracowywania, wdrażania, egzekwowania i oceny odpowiedniego ustawodawstwa i polityki Unii, w tym komunikatu Komisji z dnia 20 maja 2020 r. dotyczącego unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 - Przywracanie przyrody do naszego życia, dyrektywy Rady 92/43/EWG¹, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE² oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014³, w szczególności poprzez stworzenie bazy wiedzy na potrzeby tworzenia i wdrażania polityki oraz poprzez opracowywanie, testowanie, demonstrowanie i stosowanie najlepszych praktyk i rozwiązań, takich jak skuteczne zarządzanie, na małą skalę lub w formie dostosowanej do konkretnych uwarunkowań lokalnych, regionalnych lub krajowych, w tym zintegrowanych podejść do realizacji priorytetowych ram działań przyjętych zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG. Niniejsze rozporządzenie powinno przyczynić się do włączenia działań na rzecz różnorodności biologicznej do głównego nurtu polityki Unii oraz do osiągnięcia ogólnego celu zakładającego przeznaczenie 7,5 % rocznych wydatków w ramach wieloletnich ram finansowych na cele związane z różnorodnością biologiczną w 2024 r. oraz 10 % rocznych wydatków w ramach wieloletnich ram finansowych na cele związane z różnorodnością biologiczną w 2026 r. i 2027 r., przy uwzględnieniu istniejącego nakładania się na siebie celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej.

¹ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych (Dz.U. L 317 z 4.11.2014, s. 35).

Aby wypełnić swoje obowiązki sprawozdawcze wynikające z Konwencji o różnorodności biologicznej, Unia i państwa członkowskie powinny śledzić swoje wydatki związane z różnorodnością biologiczną. Należy również spełnić wymogi dotyczące śledzenia wydatków określone w innych odnośnych przepisach Unii. Unijne wydatki związane z różnorodnością biologiczną powinny być mierzone zgodnie ze skuteczną, przejrzystą i kompleksową metodyką określoną przez Komisję, we współpracy z Parlamentem Europejskim i Radą, o której to metodyce mowa w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 16 grudnia 2020 r. między Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej i Komisją Europejską w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami oraz w sprawie nowych zasobów własnych, w tym również harmonogramu wprowadzania nowych zasobów własnych¹.

- (17) Z niedawnych ocen i przeglądów, w tym przeglądu śródkresowego unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r. i oceny adekwatności ustawodawstwa dotyczącego przyrody, wynika, że jedną z głównych przyczyn, dla których nie wdrożono w wystarczającym stopniu ustawodawstwa Unii w dziedzinie przyrody oraz strategii ochrony różnorodności biologicznej, jest brak odpowiedniego finansowania.

¹ Dz.U. L 433 I z 22.12.2020, s. 28.

Główne unijne instrumenty finansowania, w tym Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013¹ (zwany dalej „Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego”) i Fundusz Spójności, ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013² (zwany dalej „Funduszem Spójności”), Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013³ (zwany dalej „Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich”) oraz Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury, ustanowiony rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz uchylającym rozporządzenie (UE) nr 508/2014 (zwany dalej „Europejskim Funduszem Morskim, Rybackim i Akwakultury”), mogłyby znacząco przyczynić się do zaspokojenia tych potrzeb, pełniąc rolę uzupełniającą. Program LIFE mógłby dodatkowo poprawić skuteczność włączania celów środowiskowych i klimatycznych do innych polityk dzięki strategicznym projektom przyrodniczym poświęconym pełnieniu roli katalizatora we wdrażaniu ustawodawstwa i polityk Unii w dziedzinie przyrody i różnorodności biologicznej, w tym działaniom określonym w priorytetowych ramach działań przyjętych zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG. Strategiczne projekty przyrodnicze powinny wspierać programy działań podejmowane w państwach członkowskich mające na celu włączanie odnośnych celów w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej do innych polityk i programów finansowania, zapewniając tym samym uruchomienie odpowiednich funduszy na realizację tych polityk.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 289).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 281).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 487).

W ramach strategicznego planu dotyczącego wspólnej polityki rolnej państwa członkowskie powinny mieć możliwość podjęcia decyzji o wykorzystaniu pewnej części przydziału środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w celu pozyskania wsparcia dla działań uzupełniających strategiczne projekty przyrodnicze określone w niniejszym rozporządzeniu.

- (18) Propagowanie gospodarki o obiegu zamkniętym i zasobooszczędności wymaga zmiany w sposobie projektowania, produkcji, konsumpcji, naprawy, ponownego używania, recyklingu i unieszkodliwiania materiałów i produktów, w tym tworzyw sztucznych, oraz położenia nacisku na cały cykl życia produktów. Program LIFE powinien przyczynić się do przejścia na model gospodarki o obiegu zamkniętym dzięki wsparciu finansowemu skierowanemu do różnych podmiotów takich jak przedsiębiorstwa, organy publiczne i konsumenci, w szczególności poprzez stosowanie, rozwijanie i powielanie najlepszych technologii, praktyk i rozwiązań dostosowanych do konkretnych uwarunkowań lokalnych, regionalnych lub krajowych, w tym poprzez zintegrowane podejścia do stosowania hierarchii postępowania z odpadami oraz wdrażanie planów gospodarowania odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów. Poprzez wsparcie realizacji komunikatu Komisji z dnia 16 stycznia 2018 r. w sprawie europejskiej strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym możliwe byłoby podjęcie działań w celu rozwiązania w szczególności problemu odpadów morskich.

- (19) Wysoki poziom ochrony środowiska ma zasadnicze znaczenie dla zdrowia i dobrostanu obywateli Unii. Program LIFE powinien wspierać cele Unii dotyczące produkcji i stosowania chemikaliów w sposób prowadzący do minimalizacji poważnych negatywnych skutków dla zdrowia ludzi i dla środowiska z myślą o osiągnięciu celu nietoksycznego środowiska w Unii. Program LIFE powinien wspierać również działania ułatwiające wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE¹ w celu osiągnięcia takich poziomów hałasu, które nie powodują poważnych negatywnych skutków ani zagrożeń dla zdrowia ludzi.
- (20) Długoterminowym celem Unii w odniesieniu do polityki dotyczącej powietrza jest osiągnięcie takich poziomów jakości powietrza, które nie powodują poważnych negatywnych skutków ani zagrożeń dla zdrowia ludzi i dla środowiska, a przy tym zwiększają synergię między poprawą jakości powietrza a redukcją emisji gazów cieplarnianych. Świadomość społeczna na temat zanieczyszczenia powietrza jest wysoka, a obywatele oczekują od władz podjęcia działań, zwłaszcza na obszarach, na których ludność i ekosystemy są narażone na wysoki poziom zanieczyszczeń powietrza. W dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284² podkreślono rolę, jaką finansowanie unijne może odegrać w osiągnięciu celów związanych z czystym powietrzem. W związku z tym w ramach programu LIFE należy wspierać projekty, w tym strategiczne projekty zintegrowane, które mają potencjał pozyskania środków publicznych i prywatnych, aby stały się przykładami najlepszych praktyk i pełniły rolę katalizatora we wdrażaniu planów i ustawodawstwa dotyczących jakości powietrza, na poziomie lokalnym, regionalnym, międzyregionalnym, krajowym i ponadnarodowym.

¹ Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz.U. L 189 z 18.7.2002, s. 12).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, zmiany dyrektywy 2003/35/WE oraz uchylecia dyrektywy 2001/81/WE (Dz.U. L 344 z 17.12.2016, s. 1).

- (21) W dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE¹ ustanowiono ramy ochrony unijnych wód powierzchniowych, wód przybrzeżnych, wód przejściowych i wód podziemnych. Cele tej dyrektywy byłyby wspierane poprzez skuteczniejszą realizację oraz lepsze włączanie celów polityki wodnej do innych obszarów polityki. W związku z tym program LIFE powinien wspierać projekty, które przyczyniają się do skutecznego wdrożenia dyrektywy 2000/60/WE oraz innych odpowiednich przepisów unijnych dotyczących wody, sprzyjających osiągnięciu dobrego stanu wód w Unii poprzez stosowanie, opracowywanie i powielanie najlepszych praktyk, jak również poprzez uruchamianie działań uzupełniających w ramach innych unijnych programów lub źródeł finansowania.

¹ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327 z 22.12.2000, s. 1).

- (22) Ochrona i odbudowa środowiska morskiego jest jednym z ogólnych celów unijnej polityki ochrony środowiska. W ramach programu LIFE należy wspierać następujące działania: zarządzanie różnorodnością biologiczną i ekosystemami morskimi, ich ochronę, odbudowę i monitorowanie, w szczególności na obszarach morskich Natura 2000, oraz ochronę gatunków zgodnie z priorytetowymi ramami działań przyjętymi zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG; dążenie do osiągnięcia dobrego stanu środowiska zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE¹; działania na rzecz czystych i zdrowych mórz; realizację komunikatu Komisji z dnia 16 stycznia 2018 r. w sprawie europejskiej strategii na rzecz tworzyw sztucznych w gospodarce o obiegu zamkniętym, w szczególności w celu rozwiązania problemu zagubionych narzędzi połowowych i odpadów morskich; oraz propagowanie zaangażowania Unii w międzynarodowe zarządzanie oceanami, które jest niezbędne do osiągnięcia celów Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 Organizacji Narodów Zjednoczonych i do tego, by zagwarantować przyszłym pokoleniom zdrowe oceany. Strategiczne projekty zintegrowane i strategiczne projekty przyrodnicze w ramach programu LIFE powinny obejmować odpowiednie działania mające na celu ochronę środowiska morskiego.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) (Dz.U. L 164 z 25.6.2008, s. 19).

- (23) Usprawnienie zarządzania w dziedzinach dotyczących środowiska, zmiany klimatu oraz pokrewnych dziedzinach związanych z transformacją energetyczną wymaga udziału społeczeństwa obywatelskiego poprzez podnoszenie świadomości społecznej, w tym za pomocą strategii komunikacyjnej, która uwzględnia nowe media i sieci społecznościowe, zaangażowania konsumentów oraz zwiększenia zaangażowania zainteresowanych stron, w tym organizacji pozarządowych, w konsultacjach i realizacji odnośnych polityk na wszystkich poziomach. W ramach programu LIFE należy zatem wspierać szerokie spektrum organizacji pozarządowych oraz sieci podmiotów nienastawionych na zysk, które realizują cel leżący w ogólnym interesie Unii i są aktywne przede wszystkim w obszarze działań na rzecz środowiska lub klimatu, poprzez przyznawanie – w sposób konkurencyjny i przejrzysty – dotacji na działalność, aby pomóc takim organizacjom pozarządowym, sieciom i podmiotom we wnoszeniu rzeczywistego wkładu w politykę Unii oraz budować i wzmacniać ich potencjał, tak by stawały się efektywniejszymi partnerami.
- (24) Usprawnienie zarządzania na wszystkich poziomach powinno być przekrojowym celem wszystkich podprogramów programu LIFE, a jednocześnie w ramach programu LIFE należy wspierać rozwój, wdrażanie, egzekwowanie oraz przestrzeganie dorobku prawnego w obszarze środowiska i klimatu, w szczególności ustawodawstwa horyzontalnego dotyczącego zarządzania środowiskiem, w tym ustawodawstwa wdrażającego konwencję z Aarhus.

- (25) W ramach programu LIFE należy przygotować podmioty działające na rynku do przejścia na zrównoważoną, energooszczędną, opartą na energii ze źródeł odnawialnych, neutralną dla klimatu i odporną na zmianę klimatu gospodarkę o obiegu zamkniętym, a także wspierać te podmioty w tym zakresie, poprzez testowanie nowych możliwości rynkowych, podnoszenie umiejętności zawodowych, ułatwianie konsumentom dostępu do zrównoważonych produktów i usług, zaangażowanie i wzmocnienie pozycji osób wpływających na decyzje konsumentów oraz testowanie nowych metod dostosowywania istniejących procesów i otoczenia biznesowego. Aby wspierać szerszą absorpcję rynkową zrównoważonych rozwiązań, należy zwiększać ich akceptację wśród ogółu społeczeństwa i sprzyjać zaangażowaniu konsumentów.
- (26) Program LIFE ma wspierać prezentowanie technik, podejść i najlepszych praktyk, które mogą być powielane i stosowane na większą skalę. Innowacyjne rozwiązania przyczyniłyby się do poprawy efektywności środowiskowej i zrównoważoności, w szczególności do rozwoju zrównoważonych praktyk rolniczych na obszarach podejmujących działania w dziedzinie klimatu, wody, gleby, różnorodności biologicznej i odpadów. Należy w związku z tym uwypuklić synergię z innymi programami i politykami, takimi jak europejskie partnerstwo innowacyjne na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa oraz unijny system ekozarządzania i audytu.

- (27) Na poziomie Unii duże inwestycje w działania na rzecz środowiska i klimatu są finansowane przede wszystkim przez główne unijne programy finansowania. W związku z tym należy zintensyfikować starania na rzecz włączania celów środowiskowych i klimatycznych do innych polityk w celu zapewnienia, by działania podejmowane w ramach innych programów finansowania unijnego uwzględniały zasadę zrównoważonego rozwoju oraz nie przyczyniały się do utraty różnorodności biologicznej, zmian klimatu i były na te zmiany odporne oraz w celu zapewnienia, by do wszystkich instrumentów Unii włączano gwarancje na rzecz zrównoważonego rozwoju. Pełniąc rolę katalizatora, strategiczne projekty zintegrowane oraz strategiczne projekty przyrodnicze, które zostaną opracowane w ramach programu LIFE, powinny zwiększać możliwości pozyskiwania środków w ramach tych programów finansowania oraz innych źródeł finansowania, takich jak fundusze krajowe, oraz tworzyć synergie.
- (28) Powodzenie strategicznych projektów przyrodniczych oraz strategicznych projektów zintegrowanych zależy od ścisłej współpracy między władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi oraz podmiotami niepaństwowymi, których dotyczą cele programu LIFE. Należy zatem stosować zasady przejrzystości i upubliczniania w odniesieniu do decyzji dotyczących opracowywania, realizacji, oceny i monitorowania projektów, w szczególności w przypadku uwzględniania celów środowiskowych i klimatycznych w innych politykach lub gdy w grę wchodzi wiele źródeł finansowania.

- (29) Program LIFE, który jest odzwierciedleniem znaczenia, jakie ma przeciwdziałanie zmianie klimatu w sposób skoordynowany i ambitny zgodnie z zobowiązaniami Unii do realizacji porozumienia klimatycznego z Paryża i celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, przyczyni się do włączenie działań na rzecz klimatu do innych polityk i do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest przeznaczenie co najmniej 30 % wydatków z budżetu UE na cele w zakresie klimatu. Oczekuje się, że w ramach działań objętych programem LIFE 61 % ogólnej puli środków finansowych programu LIFE będzie przeznaczone na osiągnięcie celów w zakresie klimatu. W trakcie przygotowania i realizacji programu LIFE zidentyfikowane zostaną odpowiednie działania, które zostaną poddane ponownej ocenie w ramach stosownych procedur oceny i przeglądu. Zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem działania w ramach programu LIFE powinny być zgodne z zasadą „nie szkodzić”.
- (30) Przy wdrażaniu programu LIFE należy odpowiednio uwzględnić strategię dla regionów najbardziej oddalonych, zawartą w komunikacie Komisji z dnia 24 października 2017 r. w sprawie silniejszego i odnowionego partnerstwa strategicznego z regionami najbardziej oddalonymi UE w świetle art. 349 TFUE, a także szczególnych potrzeb i trudności tych regionów. Należy również uwzględnić inne polityki Unii poza politykami w zakresie środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych.

- (31) W celu wsparcia procesu realizacji programu LIFE Komisja powinna: współpracować z siecią krajowych punktów kontaktowych programu LIFE aby stymulować współpracę mającą na celu usprawnienie świadczonych przez te punkty usług i zwiększenie ich skuteczności w całej Unii w celu podniesienia ogólnej jakości przedkładanych wniosków; powinna organizować seminaria i warsztaty; publikować wykazy projektów finansowanych w ramach programu LIFE lub podejmować inne działania, takie jak kampanie w mediach, aby skuteczniej rozpowszechniać rezultaty projektów oraz ułatwiać wymianę doświadczeń, wiedzy i najlepszych praktyk oraz powielanie rezultatów projektów w całej Unii, wspierając tym samym współpracę i komunikację. Takie działania powinny być w szczególności ukierunkowane na państwa członkowskie o niskiej absorpcji funduszy oraz powinny ułatwiać komunikację i współpracę między beneficjentami projektów, wnioskodawcami i zainteresowanymi stronami uczestniczącymi w zakończonych lub trwających projektach w tej samej dziedzinie. Istotne jest, aby takie działania w zakresie komunikacji i współpracy były adresowane do władz na poziomie regionalnym i lokalnym oraz zainteresowanych stron.

- (32) Kryterium stosowanym przy ocenie projektów i przyznawaniu finansowania w ramach programu LIFE powinna być jakość. Aby ułatwić realizację celów programu LIFE w całej Unii i działać na rzecz wysokiej jakości wniosków projektowych, należy udostępnić finansowanie projektów dotyczących pomocy technicznej mających na celu skuteczne uczestnictwo w programie LIFE. Komisja powinna dbać o faktyczny, geograficzny rozkład wsparcia w całej Unii na podstawie kryteriów jakościowych, w tym poprzez wspieranie państw członkowskich w podnoszeniu jakości projektów przez budowanie potencjału. W oparciu o wskaźniki uczestnictwa i powodzenia wnioskodawców z odnośnych państw członkowskich w wieloletnim programie prac należy sprecyzować niski poziom skutecznego uczestnictwa, działania kwalifikowalne oraz kryteria przyznawania finansowania w ramach programu LIFE, z uwzględnieniem, między innymi, liczby ludności i gęstości zaludnienia, całkowitej powierzchni obszarów Natura 2000 w każdym z państw członkowskich wyrażonej jako odsetek całkowitej powierzchni obszarów Natura 2000, oraz odsetka powierzchni terytorium państwa członkowskiego, jaki zajmują obszary Natura 2000. Kwalifikowalne działania powinny mieć na celu poprawę jakości wniosków projektowych.

(33) Zgodnie z komunikatem Komisji z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie działań UE na rzecz poprawy przestrzegania prawa ochrony środowiska i zarządzania środowiskiem Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL), Europejska Sieć Prokuratorów ds. Przystępczości przeciwko Środowisku (ENPE) oraz Europejskie Forum Sędziów na rzecz Środowiska (EUFJE) zostały utworzone w celu ułatwienia współpracy między państwami członkowskimi i odgrywania szczególnej roli w egzekwowaniu unijnego ustawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska. Wnoszą one istotny wkład w zwiększenie spójności wdrażania i egzekwowania unijnego ustawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska w całej Unii, w unikanie zakłóceń konkurencji oraz w poprawę jakości kontroli środowiskowych i mechanizmów egzekwowania prawa dzięki tworzeniu sieci zarówno na poziomie Unii, jak i na poziomie państw członkowskich, a także zapewniają wymianę informacji i doświadczeń na różnych poziomach administracyjnych poprzez szkolenia i pogłębione dyskusje na temat kwestii środowiskowych i aspektów związanych z egzekwowaniem prawa, w tym procedur monitorowania i wydawania pozwoleń. Z uwagi na wkład IMPEL, ENPE i EUFJE w realizację celów programu LIFE należy zezwolić im na otrzymywanie dotacji bez zaproszenia do składania wniosków, aby nadal wspierać działania tych organów. Ponadto w innych przypadkach zaproszenie do składania wniosków może nie być wymagane na mocy ogólnych wymogów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046¹ (zwanego dalej „rozporządzeniem finansowym”), np. w przypadku organów wyznaczonych przez państwa członkowskie i działających na ich odpowiedzialność, jeżeli te państwa członkowskie są określone jako beneficjenci dotacji aktem ustawodawczym Unii.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 (Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1).

- (34) Należy określić pulę środków finansowych na program LIFE, która stanowić ma główną kwotę odniesienia – w rozumieniu pkt 18 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 16 grudnia 2020 r. między Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej i Komisją Europejską w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami oraz w sprawie nowych zasobów własnych, w tym również harmonogramu wprowadzania nowych zasobów własnych – dla Parlamentu Europejskiego i Rady podczas corocznej procedury budżetowej.
- (35) Maksymalne poziomy współfinansowania dotacji finansowanych w oparciu o program LIFE powinny być ustanowione na takich poziomach, jakie są niezbędne do utrzymania skutecznego poziomu wsparcia udzielanego w ramach programu LIFE. Aby uwzględnić niezbędną zdolność adaptacyjną, która jest konieczna z uwagi na istniejący zakres działań i podmiotów, szczegółowe poziomy współfinansowania powinny ułatwić uzyskanie pewności, a jednocześnie zapewniać pewną elastyczność proporcjonalnie do konkretnych potrzeb lub wymogów. Szczegółowe poziomy współfinansowania powinny zawsze odpowiadać ustalonym odpowiednim maksymalnym poziomom współfinansowania.
- (36) Do niniejszego rozporządzenia stosuje się rozporządzenie finansowe, przyjęte przez Parlament Europejski i Radę na podstawie art. 322 TFUE. Rozporządzenie finansowe określa zasady wykonania budżetu Unii, w tym zasady dotyczące dotacji, nagród, zamówień, zarządzania pośredniego, instrumentów finansowych, gwarancji budżetowych, pomocy finansowej oraz zwrotu kosztów poniesionych przez ekspertów zewnętrznych oraz przewiduje kontrolę odpowiedzialności podmiotów upoważnionych do działań finansowych. Zasady przyjęte na podstawie art. 322 TFUE obejmują także ogólny system warunkowości służący ochronie budżetu Unii.

(37) Zgodnie z rozporządzeniem finansowym, rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013¹ i rozporządzeniami Rady (WE, Euratom) nr 2988/95², (Euratom, WE) nr 2185/96³ i (UE) 2017/1939⁴ interesy finansowe Unii należy chronić za pomocą proporcjonalnych środków, w tym środków w zakresie zapobiegania nieprawidłowościom – w tym nadużyciom finansowym – ich wykrywania, korygowania i prowadzenia w ich sprawie postępowań, odzyskiwania środków utraconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych oraz, w stosownych przypadkach, nakładania kar administracyjnych. W szczególności, zgodnie z rozporządzeniami (Euratom, WE) nr 2185/96 i (UE, Euratom) nr 883/2013, Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) jest uprawniony do prowadzenia dochodzeń administracyjnych, w tym kontroli na miejscu i inspekcji, w celu ustalenia, czy miały miejsce nadużycia finansowe, korupcja lub wszelka inna nielegalna działalność na szkodę interesów finansowych Unii.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz.U. L 248 z 18.9.2013, s. 1).

² Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 312 z 23.12.1995, s. 1).

³ Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami (Dz.U. L 292 z 15.11.1996, s. 2).

⁴ Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1).

Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1939 Prokuratura Europejska (EPPO) jest uprawniona do prowadzenia postępowań przygotowawczych oraz wnoszenia i popierania oskarżeń w sprawie przestępstw naruszających interesy finansowe Unii, jak przewidziano w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371¹. Zgodnie z rozporządzeniem finansowym każda osoba lub podmiot, które otrzymują środki finansowe Unii, mają w pełni współpracować w celu ochrony interesów finansowych Unii, przyznać Komisji, OLAF, Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu oraz, w przypadku państw członkowskich, które uczestniczą we wzmocnionej współpracy na podstawie rozporządzenia (UE) 2017/1939, EPPO, niezbędne prawa i dostęp, a także zapewniać, aby wszelkie osoby trzecie uczestniczące w wykonywaniu środków finansowych Unii przyznały tym organom równoważne prawa.

- (38) Rodzaje finansowania i metody realizacji budżetu programu LIFE powinny być wybierane w zależności od możliwości osiągnięcia szczegółowych celów działań i uzyskania wyników, biorąc pod uwagę w szczególności koszty kontroli, obciążenia administracyjne oraz przewidywane ryzyko nieprzestrzegania przepisów. W przypadku dotacji należy rozważyć zastosowanie kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i stawek jednostkowych. Komisja powinna zapewniać zrozumiałość zasad realizacji i wspierać rzeczywiste uproszczenie procedur obowiązujących wykonawców projektów.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz.U. L 198 z 28.7.2017, s. 29).

- (39) W stosownych przypadkach strategiczne cele programu LIFE powinny być realizowane za pomocą instrumentów finansowych i gwarancji budżetowych na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/...⁺, w tym także poprzez wykorzystanie kwoty przyznanej z programu LIFE, określonej w wieloletnich programach prac tego programu.
- (40) Zgodnie z art. 94 decyzji Rady 2013/755/UE¹ podmioty z siedzibą w krajach i terytoriach zamorskich kwalifikują się do finansowania z zastrzeżeniem zasad i celów programu LIFE oraz ewentualnych uzgodnień mających zastosowanie do państwa członkowskiego, z którym dany kraj lub terytorium zamorskie są powiązane. Udział takich podmiotów w programie LIFE powinien być ukierunkowany przede wszystkim na projekty, które wchodzą w zakres podprogramu „Przyroda i różnorodność biologiczna”.

⁺ Dz.U.: proszę wstawić w tekście numer rozporządzenia zawartego w dok PE-CONS 74/20 (2020/0108(COD)).

¹ Decyzja Rady 2013/755/UE z dnia 25 listopada 2013 r. w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską („decyzja o stowarzyszeniu zamorskim”) (Dz.U. L 344 z 19.12.2013, s. 1).

- (41) Dobrowolny program Różnorodności Biologicznej i Usług Ekosystemowych Na Europejskich Terytoriach Zamorskich (BEST) przyczynia się do zachowania różnorodności biologicznej, w tym różnorodności biologicznej mórz, i zrównoważonego korzystania z usług ekosystemowych, w tym ekosystemowych podejść do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej w najbardziej oddalonych regionach Unii oraz krajach i terytoriach zamorskich. Dzięki działaniu przygotowawczemu BEST przyjętemu w 2011 r. oraz zrealizowanemu następnie programowi BEST 2.0 i projektowi BEST RUP, BEST pomógł w podnoszeniu świadomości ekologicznego znaczenia regionów najbardziej oddalonych oraz krajów i terytoriów zamorskich i ich kluczowej roli, jeśli chodzi o zachowanie światowej różnorodności biologicznej. Komisja szacuje, że zapotrzebowanie na wsparcie finansowe na projekty w terenie realizowane na tych obszarach wynosi 8 mln EUR rocznie. W deklaracjach ministerialnych w 2017 i 2018 r. kraje i terytoria zamorskie wyraziły uznanie dla tego systemu drobnych dotacji na rzecz różnorodności biologicznej. Z programu LIFE należy zatem finansować drobne dotacje na rzecz różnorodności biologicznej, w tym na rzecz budowania potencjału i działań, które mają efekt katalizatora zarówno w regionach najbardziej oddalonych oraz w krajach i terytoriach zamorskich.
- (42) Udział w programie LIFE powinien być otwarty dla państw trzecich zgodnie z umowami między Unią a tymi państwami, ustanawiającymi szczegółowe warunki ich uczestnictwa.

- (43) Państwa trzecie będące członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) mogą uczestniczyć w programach unijnych w ramach współpracy ustanowionej na mocy Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym¹, które przewiduje realizację programów na podstawie decyzji wydanej na mocy tego porozumienia. Państwa trzecie mogą także uczestniczyć w tych programach na podstawie innych instrumentów prawnych. W niniejszym rozporządzeniu należy wprowadzić przepis szczególnie zobowiązujący państwa trzecie do przyznania właściwemu urzędnikowi zatwierdzającemu, OLAF oraz Trybunałowi Obrachunkowemu praw i dostępu niezbędnych do wykonywania w pełni ich odpowiednich kompetencji.
- (44) Zgodnie z pkt 22 i 23 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa² program LIFE powinien być oceniany na podstawie informacji zgromadzonych zgodnie ze szczególnymi wymogami dotyczącymi monitorowania, przy czym należy unikać obciążeń administracyjnych, w szczególności dla państw członkowskich, a także nadmiernej regulacji. Wymogi te powinny, w stosownych przypadkach, obejmować mierzalne wskaźniki stanowiące podstawę oceny skutków w praktyce programu LIFE. Na całkowite oddziaływanie programu LIFE składają się pośrednie, długoterminowe i trudne do zmierzenia wkłady w osiągnięcie pełnego zakresu unijnych celów w zakresie środowiska i klimatu. W celu monitorowania programu LIFE bezpośrednie wskaźniki produktu i wymogi dotyczące monitorowania określone w niniejszym rozporządzeniu należy uzupełnić zagregowanymi wskaźnikami na poziomie projektu, które zostaną opisane w wieloletnich programach prac lub zaproszeniach do składania wniosków, między innymi w odniesieniu do sieci Natura 2000 oraz do emisji niektórych rodzajów zanieczyszczenia powietrza.

¹ Dz.U. L 1 z 3.1.1994, s. 3.

² Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s 1.

- (45) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia w odniesieniu do przyjmowania wieloletnich programów prac, należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011¹.
- (46) W celu zapewnienia, by wsparcie udzielane w ramach programu LIFE i realizacja tego programu były spójne z politykami i priorytetami Unii, należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 TFUE w celu zmiany niniejszego rozporządzenia poprzez dokonanie przeglądu lub uzupełnienie wskaźników lub w celu uzupełnienia niniejszego rozporządzenia poprzez określenie szczegółowych wskaźników dla każdego podprogramu oraz typu projektu, oraz ustanowienie ram monitorowania i oceny. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów, oraz aby konsultacje te prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa. W szczególności, aby zapewnić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie udział na równych zasadach w przygotowaniu aktów delegowanych, instytucje te otrzymują wszelkie dokumenty w tym samym czasie co eksperci państw członkowskich, a eksperci tych instytucji mogą systematycznie brać udział w posiedzeniach grup eksperckich Komisji zajmujących się przygotowaniem aktów delegowanych.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

- (47) Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia, a mianowicie przyczynienie się do wysokiego poziomu ochrony środowiska i ambitnych działań na rzecz klimatu, do zrównoważonego rozwoju, a także do osiągania celów i wartości docelowych określonych w ustawodawstwie, strategiach, planach i zobowiązaniach międzynarodowych Unii dotyczących środowiska, różnorodności biologicznej, klimatu, gospodarki o obiegu zamkniętym i odpowiednich aspektów energii odnawialnej i efektywności energetycznej poprzez dobre zarządzanie i zastosowanie podejścia z udziałem wielu zainteresowanych stron, nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na zakres i skutki niniejszego rozporządzenia, możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (48) Należy zatem uchylić rozporządzenie (UE) nr 1293/2013.
- (49) Należy zapewnić płynne i nieprzerwane przejście między poprzednim programem działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) a obecnym programem LIFE oraz dostosować rozpoczęcie programu LIFE do początku obowiązywania wieloletnich ram finansowych określonych w rozporządzeniu (UE, Euratom) 2020/2093. Niniejsze rozporządzenie powinno zatem wejść w życie w trybie pilnym oraz powinno się je stosować z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 2021 r.,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Rozdział I

Przepisy ogólne

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejsze rozporządzenie ustanawia Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) (zwany dalej „programem LIFE”) na okres obowiązywania wieloletnich ram finansowych 2021–2027. Czas trwania programu LIFE jest dostosowany do okresu obowiązywania wieloletnich ram finansowych.

Niniejsze rozporządzenie określa również cele programu LIFE, jego budżet na lata 2021–2027, formy finansowania unijnego oraz zasady dotyczące przyznawania takiego finansowania.

Artykuł 2

Definicje

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- 1) „strategiczne projekty przyrodnicze” oznaczają projekty, które sprzyjają osiągnięciu unijnych celów w zakresie przyrody i różnorodności biologicznej poprzez realizację w państwach członkowskich spójnych programów działań zmierzających do włączania tych celów i priorytetów do innych polityk i instrumentów finansowania m.in. poprzez skoordynowaną realizację priorytetowych ram działań przyjętych zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG;
- 2) „strategiczne projekty zintegrowane” oznaczają projekty, w ramach których realizowane są na skalę regionalną, międzyregionalną, krajową lub międzynarodową strategie lub plany działania w dziedzinie środowiska lub klimatu opracowane przez organy państw członkowskich i wymagane na podstawie przepisów szczególnych lub polityk Unii w zakresie środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych i które zapewniają jednocześnie zaangażowanie zainteresowanych stron, i sprzyjają koordynacji działań z co najmniej jednym spośród innych unijnych, krajowych lub prywatnych źródeł finansowania oraz uruchamianiu środków z co najmniej jednego z tych źródeł;

- 3) „projekty dotyczące pomocy technicznej” oznaczają projekty wspierające tworzenie potencjału do uczestnictwa w projektach dotyczących działań standardowych, przygotowywanie strategicznych projektów przyrodniczych i strategicznych projektów zintegrowanych, przygotowanie do uzyskania dostępu do innych instrumentów finansowych Unii lub innych środków niezbędnych do przygotowania zwiększenia skali lub powielenia rezultatów innych projektów finansowanych przez program LIFE, programy go poprzedzające lub inne programy unijne, z myślą o realizacji celów programu LIFE określonych w art. 3; projekty takie mogą także obejmować budowanie potencjału w związku z działaniami organów państw członkowskich nakierowanymi na skuteczne uczestnictwo w programie LIFE;
- 4) „projekty dotyczące działań standardowych” oznaczają projekty, inne niż strategiczne projekty zintegrowane, strategiczne projekty przyrodnicze lub projekty dotyczące pomocy technicznej, które mają na celu realizację celów szczegółowych programu LIFE;
- 5) „działania łączone” oznaczają działania wspierane z budżetu Unii, w tym działania w ramach instrumentów łączonych zgodnie z art. 2 pkt 6 rozporządzenia finansowego, które łączą bezzwrotne formy wsparcia, lub instrumenty finansowe z budżetu Unii oraz zwrotne formy wsparcia z instytucji finansowania rozwoju lub innych publicznych instytucji finansowych, a także z komercyjnych instytucji finansowych i od inwestorów;
- 6) „podmiot prawny” oznacza każdą osobę fizyczną lub każdą osobę prawną, która została utworzona i uznana za taką na mocy prawa krajowego, unijnego lub międzynarodowego, posiadającą osobowość prawną oraz zdolność do działania we własnym imieniu, – do wykonywania praw i podlegania obowiązkom, albo podmiot nieposiadający osobowości prawnej zgodnie z art. 197 ust. 2 lit. c) rozporządzenia finansowego.

Artykuł 3

Cele

1. Celem ogólnym programu LIFE jest wspieranie przejścia na zrównoważoną, energooszczędną, opartą na odnawialnych źródłach energii, neutralną dla klimatu i odporną na zmianę klimatu gospodarkę o obiegu zamkniętym, w celu ochrony, odbudowy i poprawy jakości środowiska, w tym powietrza, wody i gleby, oraz zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, a także przeciwdziałania degradacji ekosystemów, w tym poprzez wspieranie wdrażania sieci Natura 2000 i zarządzania nią, a tym samym przyczynianie się do zrównoważonego rozwoju. Program LIFE wspiera również wdrażanie ogólnych programów działań przyjętych zgodnie z art. 192 ust. 3 TFUE.
2. Program LIFE realizuje następujące cele szczegółowe:
 - a) opracowanie, demonstrowanie i propagowanie innowacyjnych technik, metod i podejść do realizacji celów ustawodawstwa i polityk Unii w dziedzinie środowiska, w tym ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, oraz w dziedzinie działań na rzecz klimatu, w tym przechodzenia na energię ze źródeł odnawialnych oraz zwiększania efektywności energetycznej, oraz przyczynianie się do rozwoju bazy wiedzy i stosowania najlepszych praktyk, w szczególności związanych z przyrodą i różnorodnością biologiczną, w tym przez wspieranie sieci Natura 2000;

- b) wspieranie rozwoju, realizacji, monitorowania i egzekwowania odpowiednich przepisów i polityk Unii w dziedzinie środowiska, w tym ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, oraz w dziedzinie działań na rzecz klimatu i przechodzenia na energię ze źródeł odnawialnych lub zwiększania efektywności energetycznej, w tym poprzez poprawę zarządzania na wszystkich poziomach, w szczególności poprzez zwiększanie zdolności podmiotów publicznych i prywatnych oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego;
- c) pełnienie roli katalizatora we wprowadzaniu na dużą skalę udanych rozwiązań technicznych i politycznych mających na celu wdrażanie stosownych przepisów i polityk Unii w dziedzinie środowiska, w tym ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, oraz w dziedzinie działań na rzecz klimatu i przechodzenia na energię ze źródeł odnawialnych lub zwiększania efektywności energetycznej poprzez powielanie rezultatów, włączanie powiązanych celów do innych polityk i do praktyk sektora publicznego i prywatnego, uruchamianie inwestycji oraz poprawę dostępu do finansowania.

Artykuł 4

Struktura

Program LIFE ma następującą strukturę:

- 1) obszar „Środowisko”, która obejmuje:
 - a) podprogram „Przyroda i różnorodność biologiczna”;
 - b) podprogram „Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia”;

- 2) obszar „Działania na rzecz klimatu”, która obejmuje:
 - a) podprogram „Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej”;
 - b) podprogram „Przejsie na czystą energię”.

Artykuł 5

Budżet

1. Pula środków finansowych na realizację programu LIFE na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. wynosi 5 432 000 000 EUR w cenach bieżących.
2. Szacunkowy podział kwoty, o której mowa w ust. 1, jest następujący:
 - a) 3 488 000 000 EUR na obszar „Środowisko”, w tym:
 - (i) 2 143 000 000 EUR na podprogram „Przyroda i różnorodność biologiczna”;
oraz
 - (ii) 1 345 000 000 EUR na podprogram „Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia”;
 - b) 1 944 000 000 EUR na obszar „Działania na rzecz klimatu”, w tym:
 - (i) 947 000 000 EUR na podprogram „Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej”; oraz
 - (ii) 997 000 000 EUR na podprogram „Przejsie na czystą energię”.

3. Kwoty, o których mowa w ust. 1 i 2, pozostają bez uszczerbku dla przepisów dotyczących elastyczności, określonych w rozporządzeniu (UE, Euratom) 2020/2093 oraz w rozporządzeniu finansowym.
4. Niezależnie od ust. 2 co najmniej 60 % środków budżetowych przyznanych na projekty wspierane w formie dotacji na działania w obszarze „Środowisko”, o którym mowa w ust. 2 lit. a), musi być przeznaczanych na dotacje dla projektów wspierających podprogram „Przyroda i różnorodność biologiczna”, o którym mowa w ust. 2 lit. a) ppkt (i).
5. Program LIFE może finansować techniczne i administracyjne działania pomocowe Komisji na rzecz jego realizacji, takie jak działania przygotowawcze, działania w zakresie monitorowania, kontroli, audytu i oceny, w tym dotyczące instytucjonalnych systemów informatycznych oraz działania sieciowe wspierające krajowe punkty kontaktowe programu LIFE, w tym szkolenia, działania z zakresu wzajemnego uczenia się i wydarzenia służące dzieleniu się doświadczeniami.
6. Program może finansować działania realizowane przez Komisję w celu udzielania wsparcia w zakresie przygotowywania i wdrażania ustawodawstwa i strategii politycznych Unii dotyczących środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych oraz uwzględniania ich w innych politykach, aby umożliwić osiągnięcie celów wymienionych w art. 3. Takie działania mogą obejmować:
 - a) informację i komunikację, w tym kampanie zwiększające świadomość, oraz komunikację instytucjonalną dotyczącą priorytetów polityki Unii, a także zakresu wdrożenia i transpozycji ustawodawstwa Unii dotyczącego środowiska, klimatu i odpowiednich kwestii energetycznych;

- b) badania, ankiety, modelowanie i opracowywanie scenariuszy;
- c) przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie, kontrolę i ocenę ustawodawstwa, polityk i programów, jak również ocenę i analizę projektów niefinansowanych przez program LIFE, jeżeli służą celom określonym w art. 3;
- d) warsztaty, konferencje i spotkania;
- e) platformy tworzenia sieci kontaktów i najlepszych praktyk;
- f) inne działania, takie jak przyznawanie nagród.

Artykuł 6

Państwa trzecie stowarzyszone z programem LIFE

1. W programie LIFE mogą uczestniczyć następujące państwa trzecie:
 - a) członkowie Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, którzy są członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), zgodnie z warunkami ustanowionymi w Porozumieniu o Europejskim Obszarze Gospodarczym;

- b) państwa przystępujące, państwa kandydujące i potencjalni kandydaci, zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami uczestnictwa tych państw w programach Unii, ustanowionymi w odpowiednich umowach ramowych i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach, oraz zgodnie ze szczegółowymi warunkami określonymi w porozumieniach między Unią a tymi państwami;
- c) państwa objęte europejską polityką sąsiedztwa, zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami uczestnictwa tych państw w programach Unii, ustanowionymi w odpowiednich umowach ramowych i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie ze szczegółowymi warunkami określonymi w porozumieniach między Unią a tymi państwami;
- d) inne państwa trzecie zgodnie z warunkami określonymi w szczegółowej umowie obejmującej uczestnictwo danego państwa trzeciego w programie Unii, pod warunkiem że umowa ta:
 - (i) zapewnia sprawiedliwą równowagę w odniesieniu do wkładów i korzyści państwa trzeciego uczestniczącego w programach Unii;
 - (ii) określa warunki uczestnictwa w programach, w tym sposób obliczania wkładów finansowych do poszczególnych programów, i związane z tymi programami koszty administracyjne;

- (iii) nie przyznaje państwu trzeciemu jakichkolwiek uprawnień decyzyjnych w odniesieniu do programu Unii;
- (iv) gwarantuje prawa Unii do zapewnienia należytego zarządzania finansami i ochrony jej interesów finansowych.

Wkłady, o których mowa w akapicie pierwszym lit. d) ppkt (ii), stanowią dochody przeznaczone na określony cel zgodnie z art. 21 ust. 5 rozporządzenia finansowego.

2. W przypadku gdy państwo trzecie uczestniczy w programie LIFE na podstawie decyzji przyjętej na mocy umowy międzynarodowej lub na podstawie jakiegokolwiek innego instrumentu prawnego, przyznaje ono właściwemu urzędnikowi zatwierdzającemu, OLAF i Trybunałowi Obrachunkowemu niezbędne prawa i dostęp, umożliwiające tym podmiotom wykonywanie w pełni ich odpowiednich kompetencji. W przypadku OLAF takie prawa obejmują prawo do prowadzenia dochodzeń, w tym kontroli na miejscu i inspekcji, przewidzianych w rozporządzeniu (UE, Euratom) nr 883/2013.

Artykuł 7

Współpraca międzynarodowa

W trakcie realizacji programu LIFE możliwa jest współpraca z właściwymi organizacjami międzynarodowymi i z ich instytucjami i organami, jeśli będzie to konieczne do osiągnięcia celów określonych w art. 3.

Artykuł 8

Synergia z innymi programami unijnymi

Komisja ułatwia konsekwentną realizację programu LIFE. Komisja i państwa członkowskie ułatwiają koordynację i osiągnięcie spójności działań z Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego, Europejskim Funduszem Społecznym+ ustanowionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) (zwanym dalej „Europejskim Funduszem Społecznym+”), Funduszem Spójności, Europejskim Funduszem Rolnym na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskim Funduszem Morskim, Rybackim i Akwakultury, programem „Horyzont Europa”, instrumentem „Łącząc Europę” ustanowionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013¹ oraz Programem InvestEU ustanowionym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/...⁺ w celu stworzenia synergii, szczególnie jeśli chodzi o strategiczne projekty przyrodnicze i strategiczne projekty zintegrowane, a także w celu wsparcia wykorzystywania i powielania rozwiązań opracowanych w ramach programu LIFE. Komisja i państwa członkowskie dążą do komplementarności na wszystkich poziomach.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające instrument Łącząc Europę, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010 (Dz.U. L 348 z 20.12.2013, s. 129).

⁺ Dz.U.: proszę wstawić w tekście numer rozporządzenia zawartego w dokumencie PE-CONS 74/20 (2020/0108(COD)).

Artykuł 9

Realizacja i formy finansowania unijnego

1. Komisja realizuje program LIFE według metody zarządzania bezpośredniego lub według metody zarządzania pośredniego z podmiotami, o których mowa w art. 62 ust. 1 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia finansowego.
2. Program LIFE może zapewniać finansowanie w dowolnej formie przewidzianej w rozporządzeniu finansowym, w szczególności w postaci dotacji, nagród i zamówień. Może również zapewniać finansowanie w formie instrumentów finansowych w ramach działań łączonych.
3. Co najmniej 85 % budżetu programu LIFE przeznacza się:
 - a) na dotacje, o których mowa w art. 11 ust. 2 i 6;
 - b) na projekty finansowane w innych formach finansowania w zakresie określonym w wieloletnim programie prac, o którym mowa w art. 18; lub
 - c) w stosownych przypadkach i w zakresie określonym w wieloletnim programie prac, o którym mowa w art. 18 – na finansowanie w formie instrumentów finansowych w ramach działań łączonych, o czym mowa w ust. 2 niniejszego artykułu.

Komisja zapewnia, aby projekty finansowane w innych formach finansowania były w pełni zgodne z celami określonymi w art. 3.

Maksymalna kwota, którą można przeznaczyć na dotacje, o których mowa w art. 11 ust. 4, wynosi 15 mln EUR.

4. Maksymalne poziomy współfinansowania działań kwalifikowalnych, o których mowa w art. 11 ust. 2 lit. a)–d) niniejszego rozporządzenia, wynoszą do 60 % kosztów kwalifikowalnych i do 75 % w przypadku projektów finansowanych w ramach podprogramu „Przyroda i różnorodność biologiczna”, w szczególności projektów dotyczących priorytetowych siedlisk lub gatunków jako części wdrożenia dyrektywy 92/43/EWG lub dotyczących gatunków ptaków, które Komitet ds. Dostosowania do Postępu Naukowo-Technicznego utworzony zgodnie z art. 16 dyrektywy 2009/147/WE uznał za priorytetowe do otrzymania finansowania, jeżeli jest to niezbędne do osiągnięcia celu ochrony. W przypadku działań, o których mowa w art. 11 ust. 6 niniejszego rozporządzenia, maksymalny poziom współfinansowania wynosi 70 % kosztów kwalifikowalnych. Szczegółowe poziomy doprecyzowuje się w wieloletnim programie prac, o którym mowa w art. 18 niniejszego rozporządzenia, z zastrzeżeniem odpowiednich i ustalonych z góry maksymalnych poziomów współfinansowania. Wysokość poszczególnych poziomów współfinansowania może zostać dostosowana zgodnie z wymogami dotyczącymi danego podprogramu, rodzaju projektu lub rodzaju dotacji.

W przypadku projektów, o których mowa w art. 11 ust. 4, maksymalne poziomy współfinansowania nie przekraczają 95 % kosztów kwalifikowalnych w okresie objętym pierwszym wieloletnim programem prac; w odniesieniu do drugiego wieloletniego programu prac i z zastrzeżeniem potwierdzenia w tym programie prac poziom współfinansowania wynosi 75 % kosztów kwalifikowalnych.

5. Kryterium stosowanym przy ocenie projektów i przyznawaniu finansowania w ramach programu LIFE jest jakość. Komisja dba o faktyczny rozkład geograficzny wsparcia w całej Unii na podstawie kryteriów jakościowych, w tym poprzez wspieranie państw członkowskich w podnoszeniu jakości projektów przez budowanie potencjału.

Rozdział II

Kwalifikowalność

Artykuł 10

Dotacje

Dotacje w ramach programu LIFE są przyznawane i zarządzane zgodnie z tytułem VIII rozporządzenia finansowego.

Artykuł 11

Działania kwalifikowalne

1. Do finansowania kwalifikują się wyłącznie działania służące realizacji celów określonych w art. 3.

2. Dotacje mogą służyć finansowaniu następujących rodzajów działań:
- a) strategiczne projekty przyrodnicze w ramach podprogramu, o którym mowa w art. 4 pkt 1 lit. a);
 - b) strategiczne projekty zintegrowane w ramach podprogramu, o którym mowa w art. 4 pkt 1 lit. b) i pkt 2 lit. a) i b);
 - c) projekty dotyczące pomocy technicznej;
 - d) projekty dotyczące działań standardowych;
 - e) inne działania konieczne do osiągnięcia celu ogólnego określonego w art. 3 ust. 1, w tym działania koordynacyjne i wspierające mające na celu budowanie potencjału, rozpowszechnianie informacji i wiedzy oraz podnoszenie świadomości w celu wsparcia procesu przechodzenia na energię ze źródeł odnawialnych i zwiększania efektywności energetycznej.
3. Projekty w ramach podprogramu „Przyroda i różnorodność biologiczna” dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000 oraz ich odbudowy i monitorowania zgodnie z dyrektywami 92/43/EWG i 2009/147/WE uwzględniają priorytety wytyczone w krajowych i regionalnych planach, strategiach i politykach dotyczących ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, w tym priorytetowych ram działań przyjętych zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG.

4. Projekty dotyczące pomocy technicznej w zakresie budowania potencjału w związku z działaniami organów państw członkowskich nakierowanymi na poprawę skutecznego uczestnictwa w programie LIFE wspierają działania państw członkowskich o niskim poziomie skutecznego uczestnictwa w celu poprawy jakości usług świadczonych przez krajowe punkty kontaktowe w całej Unii, a także poprawy ogólnej jakości przedkładanych wniosków.
5. Dotacje mogą finansować działania poza państwem członkowskim lub powiązaniem z nim krajem lub terytorium zamorskim, pod warunkiem że dany projekt realizuje unijne cele w zakresie środowiska i klimatu, a działania te są potrzebne, aby zapewnić skuteczność interwencji prowadzonych w państwie członkowskim lub w powiązaniu z nim kraju lub na powiązaniu z nim terytorium zamorskim, lub aby wesprzeć porozumienia międzynarodowe, których Unia jest stroną, poprzez wkład w organizację konferencji wielostronnych. Maksymalny wkład na wsparcie porozumień międzynarodowych poprzez organizację konferencji wielostronnych wynosi 3,5 mln EUR w okresie trwania programu LIFE określonym w art. 1, a dotacje takie nie są zaliczane na poczet osiągnięcia progu, o którym mowa w art. 9 ust. 3 akapit pierwszy.
6. Dotacje na działalność wspierają funkcjonowanie podmiotów nienastawionych na zysk, które przyczyniają się do tworzenia, wdrażania i egzekwowania ustawodawstwa i polityki Unii oraz których głównym obszarem działania są działania na rzecz środowiska lub klimatu, w tym transformacja energetyczna, zgodnie z celami programu LIFE określonymi w art. 3.

Artykuł 12
Kwalifikujące się podmioty

1. Oprócz kryteriów określonych w art. 197 rozporządzenia finansowego, do podmiotów zastosowanie mają kryteria kwalifikowalności określone w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu.
2. Następujące podmioty spełniają kryteria kwalifikowalności:
 - a) podmioty prawne z siedzibą w jednym z następujących państw lub na jednym z następujących terytoriów:
 - (i) państwo członkowskie lub powiązany z nim kraj zamorski lub terytorium zamorskie;
 - (ii) państwo trzecie stowarzyszone z programem LIFE;
 - (iii) inne państwa trzecie wymienione w wieloletnim programie prac, o którym mowa w art. 18, zgodnie z warunkami określonymi w ust. 4 i 5 niniejszego artykułu;
 - b) wszelkie podmioty prawne utworzone na mocy prawa Unii lub wszelkie organizacje międzynarodowe.
3. Osoby fizyczne nie spełniają kryteriów kwalifikowalności.
4. Podmioty prawne z siedzibą w państwie trzecim, które nie jest stowarzyszone z programem LIFE, w drodze wyjątku kwalifikują się do uczestnictwa, jeżeli jest to niezbędne do osiągnięcia celów danego działania oraz zapewnienia skuteczności interwencji przeprowadzanych w Unii.

5. Podmioty prawne z siedzibą w państwie trzecim, które nie jest stowarzyszone z programem LIFE zasadniczo ponoszą koszty swojego uczestnictwa.

Artykuł 13

Bezpośrednie przyznawanie dotacji

Z zastrzeżeniem art. 188 rozporządzenia finansowego dotacje mogą być przyznawane, bez zaproszenia do składania wniosków, organom wymienionym w załączniku I do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 14

Określenie kryteriów przyznawania finansowania

Komisja określa kryteria przyznawania finansowania w wieloletnim programie prac, o którym mowa w art. 18, oraz w zaproszeniach do składania wniosków, z uwzględnieniem poniższych zasad:

- a) projekty finansowane z programu LIFE mają leżeć w interesie Unii, wnosząc znaczący wkład w osiągnięcie celów ogólnych i szczegółowych programu LIFE, określonych w art. 3, i nie mogą zagrażać tym celom oraz, jeśli tylko jest to możliwe, mają służyć propagowaniu zielonych zamówień publicznych;
- b) projekty mają zapewniać efektywność kosztową oraz być spójne pod względem technicznym i finansowym;

- c) pierwszeństwo mają mieć projekty, które mogą w największym stopniu przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w art. 3;
- d) dodatkowe punkty podczas oceny mają otrzymywać projekty, które przynoszą dodatkowe korzyści i sprzyjają synergii między podprogramami, o których mowa w art. 4;
- e) dodatkowe punkty podczas oceny mają otrzymywać projekty, które mają największe szanse na powielanie i na absorpcję przez sektor publiczny lub prywatny bądź mają potencjał uruchomienia największych inwestycji lub zasobów finansowych (potencjał pełnienia roli katalizatora);
- f) zapewniona musi być możliwość powielania rezultatów projektów dotyczących działań standardowych;
- g) dodatkowe punkty w ramach oceny mają otrzymywać projekty, które opierają się na rezultatach innych projektów finansowanych z programu LIFE, programów go poprzedzających lub innych środków unijnych, lub pozwalają zastosować te rezultaty na większą skalę;
- h) w stosownych przypadkach szczególna uwaga ma być zwrócona na projekty na obszarach geograficznych o szczególnych potrzebach lub trudnościach, takich jak obszary o szczególnych wyzwaniach środowiskowych lub ograniczeniach naturalnych, obszary transgraniczne, obszary o dużej wartości przyrodniczej oraz regiony najbardziej oddalone.

Artykuł 15

Koszty kwalifikowalne związane z zakupem gruntu

Oprócz kryteriów określonych w art. 186 rozporządzenia finansowego, koszty związane z zakupem gruntu uznaje się za spełniające kryteria kwalifikowalności, o ile spełnione są następujące warunki:

- a) zakup przyczynia się do poprawy, zachowania i odtworzenia integralności sieci Natura 2000 ustanowionej zgodnie z art. 3 dyrektywy 92/43/EWG, między innymi dzięki poprawie łączności przez tworzenie korytarzy, wysp środowiskowych lub innych elementów zielonej infrastruktury;
- b) zakup gruntów jest jedynym lub najbardziej opłacalnym sposobem osiągnięcia pożądanego rezultatu w zakresie ochrony przyrody;
- c) zakupione grunty są długoterminowo przeznaczone na wykorzystanie w sposób zgodny z celami szczegółowymi programu LIFE; oraz
- d) dane państwo członkowskie, w drodze przeniesienia lub w inny sposób, zapewnia długoterminowe przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

Artykuł 16

Finansowanie skumulowane i alternatywne

1. Działanie, które otrzymało wkład z innego programu unijnego, może również otrzymać wkład w ramach programu LIFE, pod warunkiem że wkłady te nie pokrywają tych samych kosztów oraz że działanie to realizuje cele w zakresie środowiska lub klimatu określone w art. 3 i nie zagraża żadnemu z nich. Zasady odnośnego programu Unii mają zastosowanie do odpowiedniego wkładu w działanie. Finansowanie skumulowane nie może przekraczać łącznych kosztów kwalifikowalnych działania. Wsparcie w ramach poszczególnych programów Unii może być obliczane proporcjonalnie, zgodnie z dokumentami określającymi warunki wsparcia.

2. Wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego+ lub Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej oraz zgodnie z odpowiednimi przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013, może być przyznane działaniom opatrzonym certyfikatem pieczęci doskonałości w ramach programu LIFE i które spełniają następujące warunki skumulowane:
- a) zostały ocenione w ramach zaproszenia do składania wniosków w ramach programu LIFE;
 - b) spełniają minimalne wymagania jakościowe określone w tym zaproszeniu do składania wniosków;
 - c) nie mogą otrzymać finansowania w ramach tego zaproszenia do składania wniosków z uwagi na ograniczenia budżetowe.

Rozdział III

Działania łączone

Artykuł 17

Działania łączone

Działania łączone w ramach programu LIFE realizowane są zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/...⁺ oraz tytułem X rozporządzenia finansowego, z należyтым uwzględnieniem wymogów dotyczących zrównoważonego rozwoju i przejrzystości.

Rozdział IV

Programowanie, monitorowanie, sprawozdawczość i ocena

Artykuł 18

Wieloletni program prac

1. Komisja przyjmuje w drodze aktów wykonawczych wieloletnie programy prac dla programu LIFE. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 22 ust. 2.

⁺ Dz.U.: proszę wstawić w tekście numer rozporządzenia zawartego w dok. PE-CONS 74/20 (2020/0108 (COD)).

2. Każdy wieloletni program prac określa, zgodnie z celami określonymi w art. 3:
- a) kwoty, które mają zostać przydzielone na poszczególne potrzeby w ramach każdego podprogramu i na poszczególne rodzaje finansowania, a także maksymalną całkowitą kwotę, która ma zostać przyznana na dotacje, o których mowa w art. 11 ust. 2 lit. a) i b);
 - b) w odpowiednich przypadkach – maksymalną całkowitą kwotę dla finansowania w formie instrumentów finansowych w ramach działań łączonych w ramach programu LIFE;
 - c) maksymalną całkowitą kwotę dotacji, które mają zostać przyznane organom wymienionym w załączniku I zgodnie z art. 13;
 - d) tematykę projektów lub konkretne potrzeby, na które wstępnie przydzielono finansowanie dla projektów, o których mowa w art. 11 ust. 2 lit. c) i d);
 - e) strategię i plany, na które ukierunkowane są strategiczne projekty zintegrowane, o których finansowanie można składać wnioski i o których mowa w art. 11 ust. 2 lit. b);
 - f) maksymalny okres kwalifikowalności w odniesieniu do realizacji danych projektów;
 - g) orientacyjne terminy publikowania zaproszeń do składania wniosków na okres objęty wieloletnim programem prac;

- h) metodyka techniczna składania i wyboru projektów i kryteria przyznawania finansowania zgodnie z elementami, o których mowa w art. 14;
 - i) poziomy współfinansowania, o których mowa w art. 9 ust. 4;
 - j) maksymalne poziomy współfinansowania działań kwalifikowalnych, o których mowa w art. 11 ust. 2 lit. e);
 - k) w stosownych przypadkach – szczegółowe zasady dotyczące stosowania finansowania skumulowanego i alternatywnego;
 - l) niski poziom skutecznego uczestnictwa i działania kwalifikowalne oraz kryteria przyznawania finansowania w odniesieniu do projektów dotyczących pomocy technicznej mających na celu budowanie potencjału w związku z działaniami organów państw członkowskich nakierowanymi na skuteczne uczestnictwo w programie LIFE.
3. Czas trwania pierwszego wieloletniego programu prac wynosi cztery lata, a czas trwania drugiego wieloletniego programu prac – trzy lata.
4. W ramach wieloletnich programów prac Komisja publikuje zaproszenia do składania wniosków na okresy objęte programami. Komisja zapewnia, aby niewykorzystane środki w ramach danego zaproszenia do składania wniosków zostały rozdzielone na różne rodzaje działań, o których mowa w art. 11 ust. 2, w ramach tej samej dziedziny.
5. Przy opracowywaniu wieloletnich programów prac Komisja zapewnia konsultacje z zainteresowanymi stronami.

Artykuł 19

Monitorowanie i sprawozdawczość

1. Komisja informuje o postępach w realizacji celów programu LIFE określonych w art. 3, na podstawie wskaźników określonych w załączniku II.
2. Aby zapewnić skuteczną ocenę postępów w realizacji celów programu LIFE, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 23 zmieniających załącznik II, w celu dokonania przeglądu lub uzupełnienia wskaźników, jeżeli uznaje się to za konieczne, w tym w celu dostosowania ich do wskaźników określonych dla innych programów unijnych, oraz uzupełniających niniejsze rozporządzenie o uregulowania dotyczące ustanowienia ram monitorowania i oceny.
3. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 23 w celu uzupełnienia niniejszego rozporządzenia poprzez określenie, na podstawie załącznika II, szczegółowych wskaźników w odniesieniu do każdego podprogramu i rodzaju projektu.

4. Komisja zapewnia wydajne, skuteczne i terminowe gromadzenie danych na potrzeby monitorowania realizacji programu i jego wyników. W tym celu i zgodnie z odpowiednimi metodami na odbiorców środków unijnych nakłada się proporcjonalne wymogi w zakresie sprawozdawczości, aby umożliwić zbieranie możliwych do zagregowania wskaźników produktu i oddziaływania na poziomie projektu w odniesieniu do wszystkich odpowiednich celów szczegółowych polityki dotyczącej środowiska i klimatu, w tym związanych z siecią Natura 2000 i emisjami niektórych zanieczyszczeń powietrza, w tym CO₂.

5. Komisja regularnie monitoruje włączanie celów związanych z klimatem i różnorodnością biologiczną do głównego nurtu polityki, w tym w zakresie kwot wydatków na te cele, i regularnie składa sprawozdania na ten temat. Biorąc pod uwagę odpowiadający na konkretne potrzeby charakter programu LIFE, oczekuje się, że 61 % całkowitej kwoty programu LIFE określonej w art. 5 przyczyni się do osiągnięcia ogólnobudżetowego celu, którym jest przeznaczanie co najmniej 30 % wydatków na realizację celów w zakresie klimatu. Wkład ten jest mierzony za pomocą unijnego systemu wskaźników klimatycznych. Niniejsze rozporządzenie przyczynia się do włączenia działań na rzecz różnorodności biologicznej do głównego nurtu polityki Unii oraz do osiągnięcia ogólnego celu zakładającego przeznaczenie 7,5 % rocznych wydatków w ramach wieloletnich ram finansowych na cele związane z różnorodnością biologiczną w 2024 r. oraz 10 % rocznych wydatków w ramach wieloletnich ram finansowych na cele związane z różnorodnością biologiczną w 2026 r. i 2027 r., przy uwzględnieniu istnienia nakładania się na siebie celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej.

Wydatki związane z różnorodnością biologiczną mierzy się z wykorzystaniem skutecznej, przejrzystej i kompleksowej metodyki określonej przez Komisję, we współpracy z Parlamentem Europejskim i Radą, o której to metodyce mowa w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 16 grudnia 2020 r. między Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej i Komisją Europejską w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami oraz w sprawie nowych zasobów własnych, w tym również harmonogramu wprowadzania nowych zasobów własnych. Te metody pomiaru stosuje się do ilościowego określenia środków na zobowiązania, które mają przyczynić się do realizacji celów w zakresie, odpowiednio, klimatu i różnorodności biologicznej w wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027 na odpowiednim poziomie dezagregacji. Wydatki przedstawiane są corocznie w dokumencie programowym. Wkład programu LIFE w realizację unijnych celów w zakresie klimatu i różnorodności biologicznej jest regularnie przedstawiany w ramach ocen i sprawozdania rocznego.

6. Komisja dokonuje oceny synergii pomiędzy programem LIFE i innymi uzupełniającymi unijnymi programami oraz między jego podprogramami.

Artykuł 20

Ocena

1. Komisja przeprowadza oceny określone na podstawie niniejszego rozporządzenia w terminie pozwalającym na uwzględnienie ich wyników w procesie decyzyjnym, z należywym uwzględnieniem spójności, synergii, unijnej wartości dodanej i trwałości i z uwzględnieniem priorytetów Unii w zakresie klimatu i środowiska.
2. Komisja przeprowadza ocenę śródkresową programu LIFE, gdy dostępne są wystarczające informacje na temat jego realizacji, jednak nie później niż w ciągu 42 miesięcy od rozpoczęcia realizacji programu LIFE, i wykorzystuje w niej wskaźniki określone zgodnie z załącznikiem II.

Ocena obejmuje co najmniej następujące elementy:

- a) jakościowe i ilościowe aspekty realizacji programu LIFE;
- b) efektywność wykorzystania zasobów;
- c) stopień, w jakim osiągnięto cele wszystkich środków, w miarę możliwości z wyszczególnieniem, wyników i oddziaływania;

- d) rzeczywiste lub spodziewane powodzenie projektów w pozyskiwaniu innych unijnych środków, przy uwzględnieniu w szczególności korzyści wynikających ze zwiększonej spójności z innymi unijnymi instrumentami finansowymi;
 - e) zakres, w jakim osiągnięto synergie między celami, oraz komplementarność programu LIFE w stosunku do innych odpowiednich programów Unii;
 - f) unijną wartość dodaną i długofalowe oddziaływanie programu LIFE, z myślą o podjęciu decyzji o wznowieniu, zmianie lub zawieszeniu środków;
 - g) stopień zaangażowania zainteresowanych stron;
 - h) ilościową i jakościową analizę wkładu programu LIFE w stan ochrony siedlisk i gatunków wymienionych w dyrektywach 92/43/EWG i 2009/147/WE;
 - i) analizę geograficznego rozkładu wsparcia w całej Unii, o którym mowa w art. 9 ust. 5, oraz, w przypadku niezapewnienia takiego rozkładu, analizę przyczyn takiego braku rozkładu.
3. Po zakończeniu realizacji programu LIFE, lecz nie później niż cztery lata po upływie okresu określonego w art. 1 akapit drugi, Komisja przeprowadza ocenę końcową programu LIFE.

4. Komisja przekazuje wnioski z ocen, opatrzone własnymi komentarzami, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów. Komisja podaje wyniki ocen do wiadomości publicznej.

Rozdział V

Przepisy przejściowe i końcowe

Artykuł 21

Informacja, komunikacja i promocja

1. Odbiorcy finansowania unijnego podają informacje o pochodzeniu tych środków oraz zapewniają eksponowanie finansowania unijnego, w szczególności podczas promowania projektów i ich rezultatów, poprzez dostarczanie spójnych, skutecznych i proporcjonalnych ukierunkowanych informacji przeznaczonych dla różnych grup odbiorców, w tym dla mediów i opinii publicznej. Do tych celów odbiorcy finansowania wykorzystują logo programu LIFE przedstawione w załączniku III. Wszelkie dobra trwałe nabyte w ramach programu LIFE muszą być opatrzone logo programu LIFE, z wyjątkiem przypadków określonych przez Komisję. W przypadku gdy użycie logo programu LIFE nie jest możliwe, o programie LIFE informuje się podczas wszystkich działań komunikacyjnych, w tym na tablicach informacyjnych w dobrze widocznych strategicznych miejscach w przestrzeni publicznej.

2. Komisja prowadzi działania informacyjne i komunikacyjne związane z programem LIFE oraz realizowanymi w jego ramach działaniami i uzyskanymi rezultatami. Zasoby finansowe przydzielone na program LIFE przyczyniają się również do komunikacji instytucjonalnej na temat priorytetów politycznych Unii, w zakresie w jakim priorytety te są związane z celami, o których mowa w art. 3.

Artykuł 22

Procedura komitetowa

1. Komisję wspiera Komitet ds. Programu LIFE. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
3. W przypadku, gdy komitet nie wyda żadnej opinii, Komisja nie przyjmuje projektu aktu wykonawczego i stosuje się art. 5 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
4. Komisja co roku informuje komitet o ogólnych postępach w realizacji podprogramów programu LIFE oraz o poszczególnych działaniach na podstawie programu LIFE, między innymi o działaniach łączonych zrealizowanych za pomocą środków budżetowych przyznanych z programu LIFE.

Artykuł 23

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjmowania aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.
2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 19 ust. 2 i 3, powierza się Komisji do dnia 31 grudnia 2028 r.
3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 19 ust. 2 i 3, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w późniejszym terminie określonym w tej decyzji. Nie wpływa ona na ważność już obowiązujących aktów delegowanych.
4. Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa.
5. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

6. Akt delegowany przyjęty zgodnie z art. 19 ust. 2 lub 3 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 24

Uchylenie

Rozporządzenie (WE) nr 1293/2013 traci niniejszym moc ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2021 r.

Artykuł 25

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację ani modyfikację działań rozpoczętych na podstawie rozporządzenia (WE) nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady¹ i rozporządzenia (UE) nr 1293/2013, które nadal stosuje się do danych projektów aż do ich zamknięcia.

¹ Rozporządzenie (WE) nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. w sprawie instrumentu finansowego na rzecz środowiska (LIFE+) (Dz.U. L 149 z 9.6.2007, s. 1).

2. Z puli środków finansowych przeznaczonych na program LIFE pokrywane mogą być również wydatki na pomoc techniczną i administracyjną w celu zapewnienia przejścia między programem LIFE a środkami przyjętymi na podstawie rozporządzeń (WE) nr 614/2007 i (UE) nr 1293/2013.
3. W razie potrzeby w budżecie Unii obejmującym okres po roku 2027 mogą zostać zapisane środki na pokrycie wydatków przewidzianych w art. 5 ust. 5, aby umożliwić zarządzanie projektami, które nie zostaną zakończone przed dniem 31 grudnia 2027 r.
4. Środki powracające z instrumentów finansowych ustanowionych na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1293/2013 mogą być inwestowane w instrumenty finansowe ustanowione na mocy rozporządzenia (UE) 2021/...⁺.
5. Zgodnie z art. 21 rozporządzenia finansowego środki odpowiadające dochodom przeznaczonym na określony cel i pochodzące ze zwrotów kwot nienależnie wypłaconych na mocy rozporządzeń (WE) nr 614/2007 lub (UE) nr 1293/2013 są wykorzystywane do finansowania programu LIFE.

⁺ Dz.U.: proszę wstawić w tekście numer rozporządzenia zawartego w dok PE-CONS 74/20 (2020/0108(COD)).

Artykuł 26

Wejście w życie i rozpoczęcie stosowania

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie z dniem jego opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2021 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

ORGANY, KTÓRE MOGĄ OTRZYMYWAĆ DOTACJE BEZ ZAPROSZENIA DO SKŁADANIA WNIOSKÓW

1. Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (IMPEL);
 2. Europejska Sieć Prokuratorów ds. Przestępczości przeciwko Środowisku (ENPE);
 3. Europejskie Forum Sędziów na rzecz Środowiska (EUFJE).
-

ZAŁĄCZNIK II

WSKAŹNIKI

1. Wskaźniki produktu
 - 1.1. liczba projektów dotyczących opracowywania, demonstracji i propagowania innowacyjnych technik i podejść;
 - 1.2. liczba projektów dotyczących stosowania najlepszych praktyk związanych z przyrodą i różnorodnością biologiczną;
 - 1.3. liczba projektów dotyczących opracowywania, wdrażania, monitorowania lub egzekwowania odpowiedniego ustawodawstwa i odpowiednich polityk Unii;
 - 1.4. liczba projektów dotyczących poprawy zarządzania poprzez zwiększanie zdolności podmiotów publicznych i prywatnych oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego;
 - 1.5. liczba projektów, w tym strategicznych projektów zintegrowanych i strategicznych projektów przyrodniczych, dotyczących realizacji:
 - kluczowych planów lub strategii,
 - programów działań na rzecz uwzględniania podprogramu „Przyroda i różnorodności biologiczna” w innych politykach.

2. Wskaźniki rezultatu

- 2.1. zmiany netto w środowisku i klimacie na podstawie agregacji wskaźników na poziomie projektu, które będą określone w zaproszeniach do składania wniosków w ramach podprogramów:
- „Przyroda i różnorodność biologiczna”,
 - „Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia” obejmujący co najmniej następujące aspekty:
 - jakość powietrza,
 - glebę,
 - wodę,
 - odpady,
 - chemikalia,
 - hałas,
 - wykorzystanie zasobów i zasobooszczędność,
 - „Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej”,
 - „Przejsie na czystą energię”;
- 2.2. skumulowane inwestycje będące wynikiem projektów lub dostępu do finansowania (w mln EUR);
- 2.3. liczba organizacji zaangażowanych w projekty lub otrzymujących dotacje na działalność;
- 2.4. odsetek projektów, w przypadku których po dacie zakończenia projektu wystąpił efekt katalizatora.

ZAŁĄCZNIK III

LOGO PROGRAMU LIFE

